

Maap. 21. XII. 1934.

Kertomus E. Kivikosken kaivauksista Paimion pitäjän
Askalan kylän Alitalon ja Keskitalon mailla kesällä 1934.

Kertomukseen kuuluu 4 liitekarttaa
ja 7 valokuvaa.

I. Paimion Askalan Alitalon röykkiöhauta.
=====

Vuosina 1932-33 saatiin Kansallismuseon kokoelmiin kaksi Paimion pitäjän Askalan kylän Alitalon puutarhasta löydettyä rautakauden esinettä (hopeakoristeinen keihaankärki N:o 9390;266 ja angonkärki N:o 9712), jotka aiheuttivat otaksuman, että paikka olisi kalmistoaluetta. Käydessään Alitalossa 1933 tutki ylioppilas J. Leppäaho maaporalla puutarhamaata, jonka kuitenkin huomasi hyvin pengotuksi, ja sen S-puolella olevaa Nummen talon laidunmaata, jonne maan kivikkoisuudesta päättäen arveli kalmiston ulottuvan (kts. J. Leppäahon kertomusta v. 1933 museon top. arkistossa). Kun Paimiosta ei aikaisemmin tunnettu rautakauden kalmistoa, katsottiin paikan tutkiminen niin tärkeäksi, että se otettiin kesäohjelmaan 1934. Allekirjoittanut sai tehtävän osakseen ja suoritti sen kesäk. 12, 14-16 p:nä 1934.

Koekaivaus puutarhan käytävällä osoittautui tuloksettomaksi, ja itse puutarhamaan tutkiminen - lukuunottamatta sitä, että istutukset sen kautta olisivat tuhoutuneet - tuntui hyödyttömältä. maa kun siinä ilmeisesti oli perinpohjin pengottu. Nummen talon laidunmaan puolella suoritettut koekaivaukset eivät myöskään johtaneet tulokseen: kolmessa n. metrin levyisessä ja kolmen metrin pituisessa koeojassa paljastui turpeen alta tiilimurskaa ja palanutta hiekkaa, mutta ei mitään muita kulttuurijätteitä paitsi pienehköä hiotun kiviesineen palaa (9869:120).

Alitalon tallirakennuksen takaista aluetta pihamaan SW-rinteellä oli edellisenä keväänä tasotettu ja paikalle istutettu sireenipensaita puoliympyränkehän muotoon (kts. kartta n:o 1). Keskiosa oli sannoitettu ja keskelle istutettu vaahtera. Tasoitus-

työ oli tapahtunut siten, että alempaa osaa oli korotettu rakentamalla puoliympyrän kaaren ulkolaitaan kivilatomus ja sen päälle ajettu multaa. Alitalon pojat, jotka tasoitustyön olivat suorittaneet, kertoivat maan koko alueella olleen "täynnä kiviä ja hiilensekaista maata", joka kuitenkin sai jäädä melkein koskemattomaksi päälle ajetun puutarhamaan ja hiekan alle. Puoliympyrän ulkoreunasta löytyi maata kivilatomuksen alle hieman kaivettaessa saviastianpaloja ja joitakin poltetun luun sirpaleita. Muutaman metrin päässä oli rinteessä kuoppa - poiväännetyn kiven jäljiltä, ja senkin reunassa saviastianpaloja. Näiden molempien seikkojen perusteella päätin tutkia rinnettä tältä kohdista hieman tarkemmin, sitävarten ruudutettiin laajempi alue ja varsinainen kaivaus alkoi. Osoittautui että oli osuttu vanhemman rautakauden kalmistoon.

Maanpäällisiä merkkejä ei paikalla ollut ja maanpinta, vaikka olikin kivistä, oli verrattain tasaista. Siitä huolimatta haluaisin nimittää paljastettua muinaisjäännöstä röykkiöksi, joka alunperin lienee ollut maanpäällinen, vaikka sen ympäri ja päälle aikojen kuluessa oli kasautunut täytemaata niin ettei se enää kohonnut ympäristöä korkeammaksi. Röykkiö on alunperinkin ollut matala, kivet 1-2 kerroksissa, mikä luonnollisesti on edistänyt sen joutumista melkein kokonaan maanpinnan alle. Turpeen alla oli ilmeisesti uudempaa täytemaata, joka sisälsi puunpalasia, pikkukiviä, roskaa y.m. n. 10-15 cm vahvalti, ja vasta sen alla isohkoista kivistä rakennettu röykkiö. Kivien välissä, tummassa hiekkapitoisessa maassa olivat löydökset. Yhtään esinettä tai luupalaa ei tavattu kivikerrosten alla olevassa ohuessa mustassa palokerroksessa. Onko ruoho kenties poltettu ennen röykkiön rakentamista, vai kuinka ^{palokerroksen/} ~~sen~~ esiintyminen on selvitetävissä, jäänee ratkaisematta. Suurimman kiven ~~paikalla~~ ruudussa a 2 ulottui palanut maa, ja siinä runsaasti saviastianpaloja, ainakin 50 cm syvyydelle.

Palaneen luun palasia oli röykkiössä hyvin runsaasti, yh-

teensä 6,974 kg, eniten ruuduissa a-b:2-4. (Kartta 2.) Naista ruuduista saatiin myös runsaimmat löydöt. Löytökaluusto, johon kuuluu sekä miesten että naisten esineitä, samoinkuin luitten paljous, osoittaa, että on kysymyksessä useampia hautauksia. Erityisesti on syytä mainita ruutu b 2:ssa tavattu aselöytö: 5 keihäänkärkeä, 2 rautaveistä ja kilven käsiraudan kappale (9869:42-49), kaikki varmasti yhtäaikaan haudaan pantuja. (kts. valokuvaa) Muuta kalustoa oli m.m. kaksi kiertojalkasolkea, tasavartinen selki, erilaisten kaularenkaiden katkelmia, rannerenkaitten palasia, sormuksia, ketjunkatkelmia, kampanpaloja, vyösolkia, pinsetti, saviastianpalasia (9869:1-118). Löydöt ovat lähinnä 400-lukua. Ruutu b:3:sta tavattiin myöskin kivikautinen kampakeraaminen saviastianpala (KM 9869:89).

II.

Paimion Askalan Keskitalon polttokenttäkalmisto.

Heinäkuun 31 p:nä ilmoitti maanviljelijä Oskari Kotiranta Askalasta, että hänen kotitalonsa, Alitalon naapuritilan Keskitalon, maalla oli raivaustöissä löydetty runsaasti saviastianpaloja, muutamia pronssiesineitä ja palaneita luita (K.M. 9927:1-9), jonka johdosta raivaustyöt oli keskeytetty. Ilmoituksen johdosta matkusti allekirjoittanut Askalaan ja suoritti paikan tutkimisen elokuun 1-3 p:nä 1934.

Löytöpaikka oli Keskitalon vasikkahaassa, heti pihamaan vieressä, vajarakennuksen länsipuolella (kts. karttaa N:o 1). Maan² raivaus oli ulotettu vajan seinämästä länteen päin n. 20 m alalle ja tältä alueelta oli saatu yllämainitut esineet. Raivatun alan molemmissa päissä oli säilynyt kiveystä - tyypillistä polttokenttäkalmistoa - ja tämän vasikkahaan puolella jäljellä olevan kalmistoalueen kaivamisen allekirjoittanut suoritti. Kalmisto näyttää ulottuvan vajarakennuksen alle ja Keskitalon pihan puolelle, mutta kun ei se siellä ole mitenkään hävitykselle alttiina sai se jäädä koskematta. Nummen talon puolelle taas mahdollisesti ulottunut kalmistoalue on hävitetty: paikalla on ollut lantasaaliö.

Maan päällä ei kalmistosta ollut mitään merkkejä, mutta nyt kyseessäoleva vasikkahaan eli "umpiaidan" nurkka oli hie-
man ympäristöä korkeampi; kiveyksensä vuoksi se nähtävästi oli
jätetty auringon alla, muu haka nimittäin oli kynnetty. Umpiaidan
maanpinnassa on monin paikoin epätasaisuuksia, jotka saattavat
sisältää kalmistojätteitä, vaikka mielestäni ei ollut syytä
ottaa niitä tarkastettavaksi, kun ne yhtähyvin saattoivat olla
luontaisia eivätkä ainakaan olleet aivan koskemattomia.

Hävitettyä kalmistoaluetta oli kivet kasattu yhteen ja
turpeet suurina kokkareina toiseen läjään. Jälkimäistä tarkastet-
taessa tavattiin runsaasti saviastianpaloja ja jokunen pikkuesine
(9928:1-5). Sensijaan oli poltettuja luita, niinkuin koko tut-
kitulla alueella, hyvin niukasti. Jäljellä oleva kalmistoalue
oli ilmeisesti kalmiston ulkoreunaa ja verrattain käyhä löydöis-
tä (kartta N:o 3). Kivet olivat verrattain pieniä ja enimmäk-
seen vain yhdessä kerroksessa. Kivien alla oli puhdas pohjahiek-
ka, niiden välissä ohuella mustaa maata. Kivien välissä ja pääl-
lä heti turpeen alla olivat löytöesineet ja luun palaset (K.M.
9928:6-53). Erityisesti mainittakoon niistä pyöreän kupurasoljen
pala, vyöhela, miekankatkelma, rannerenkaan ja ketjun katkelmia
y.m. Vajan seinustalta (alue II luettelossa) tavattiin vielä
(kartta N:o 4) joukko esineitä 9928:54-68. Löydöt ovat vanhempaa
viikinkiaikaa, 800-lukua.

III.

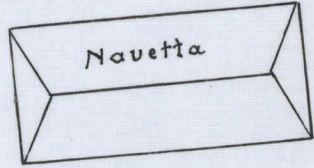
Kivikautisia löytöjä Askalasta.

Paitsi yllämainittua Alitalon kaivauksessa löydettyä kampa-
keraamista astianpalaa oli talon puutarhasta aikaisemmin löydetty
muita samanlaisia (K.M. 9867), jotka sain haltuuni. Niiden löy-
tyminen (huom. myös yllämainittu hiotun kiviesineen pala!) todis-
taa kivikautista asuinpaikkaa, ja suorittaessani kaivauksia Keski-
talon maalla, huomasin lähellä kaivausaluetta (kartalla 1 merk. x:
lla) ilmeisesti kivikautisen lieden, josta osa oli paljastunut
raivaustöitä alettaessa, osa koskemattomana jäänyt aidan alle.

Liesi peitettiin vaalealla, ympäröivästä maasta eroavalla hiekalla. Alitalon pihamaalla olevan matalan lipputangon viereisen kiven (jossa merkki) korkeus punnittiin 14/6 -34 lähtien Toispuolojan-
nummen kiintopisteestä, jota alempana se osoittautui olevan 1,19-
1,27 m (punnitus edestakaisin kovassa tuulessa). Nyt kyseessä
oleva Alitalon kiintopiste on melkein maanpinnan tasalla. *Sen
korkeus on 44,3 m. yli merenpinnan.*

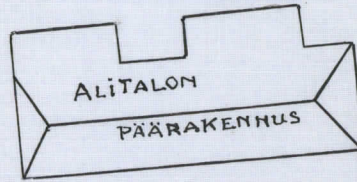
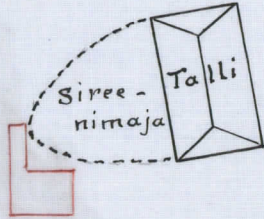
Helsingissä 6 p:nä marraskuuta 1934.

Ella Kivikoski

Kaivaukset Paimion pitäjän Askalan kylän Alitalon ja Keskitalon maalla 1934.

E. Kivikoski.

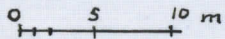
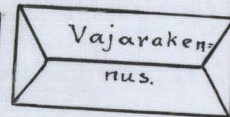

PUUTARHA

ALITALON

puutarha

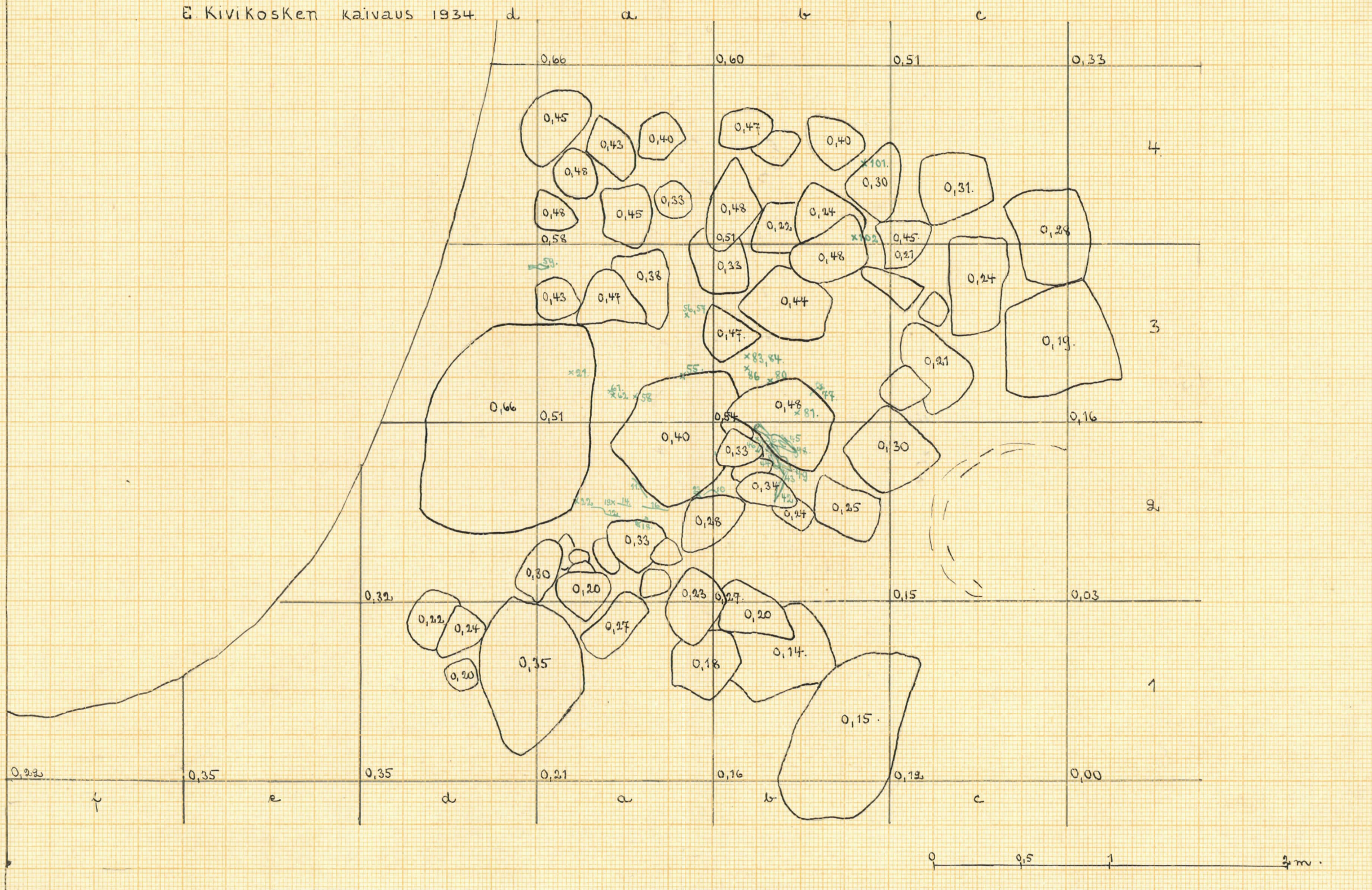
VASIKKAHAKA

— Kaivausalue
x KiviK. liesi

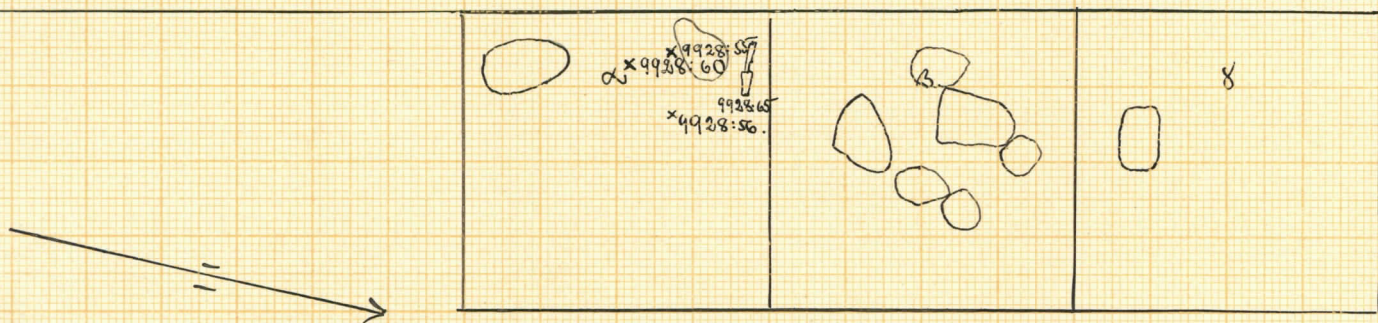
Paimio, Askala, Alitalo.

E. Kivikosken kaivaus 1934.

Kartta 4.

Vajarakennus

Keskitalo
Paimio, Askala, Atitabo. Ruudut vajan seinämällä (= Alue II)

E. Kivi Koski 1934.

Paimio, Askola, Alitalo. Kaivausalue vasemmanpuoleisen ja keskim. rakennuksen välillä. Kuva P:stä päin. Levy 9520

Aselöytö ruutu b 2:ssa. Levy 9521.
 Kuva P:stä päin.

Ella Kivikoski 1934.

Paimio, Askala, Keskitalo.
Kaivaus 1934.

Kaivausalue ennen työn alkamis-
ta. Levy N° 9538.

Kalmistokivays paljastettuna.
Kuva N:stä päin. Levy 9539.

Kalmistokivays O:sta päin. Le-
vy 9541.

Kalmistokivays N:stä päin.
Levy 9540.

9542

Paimio, Askala, Keskitalo

Näköala kaivauspaikalta N:n päin.
Oikealla taustalla Toispuolijan nummi.
Levy 9542.

Elja Kivikoski 1934.